

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології

Кафедра соціальної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ ПСИХОЛОГА

Рівень вищої освіти – __другий (магістерський)_____

Освітня програма __ОП «Психологія»__

Спеціалізація (за наявності)

Спеціальність __053 «Психологія»_____

Галузь знань __Соціальні та поведінкові науки_____

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Групові форми роботи психолога
Викладач (і)	Чуйко Оксана Михайлівна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	oksana.chuuko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Згідно розкладу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є організації та проведення психологічних груп (психологічних тренінгів, груп підтримки, психологічних ігор тощо).

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування навиків організації, проведення та аналізу ефективності групових форм роботи у діяльності психолога.

Основні завдання курсу – формування розуміння основних теоретико-методичних положень групових форм роботи психолога, сфери застосування, специфіки організації та проведення групових форм роботи психолога; компетентності створення, проведення та аналізу ефективності групового процесу.

Навчання відбувається на основі поєднання засвоєння теоретичного матеріалу, отримання практичного досвіду участі у навчальних психологічних групових формах (проведення тренінгів, груп підтримки на практичних заняттях) та звернення до досвіду практикуючих психологів (зустрічі з психологами, які є тренерами, ведучими груп підтримки).

Під час вивчення дисципліни студент отримає:

Теоретико-методичні основи організації та проведення психологічних груп;

здатність відстежувати динамічні процеси та визначати стадії ведення психологічних груп;

методи і техніки групової роботи;

навики формування тренінгової програми та її проведення;

навики здійснення ефективності тренінгової програми чи іншої групи;

самоаналіз власних компетентностей як ведучого психологічних груп;

особистісний досвід участі у психологічній групі;

вирішення етичних дилем з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності, ідентифікувати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про перескеровування, звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність - здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Пр4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

Пр5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

Пр9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Пр13. Здатність розробляти, проводити, та здійснювати моніторинг програм психологічної профілактики, психологічної допомоги (психологічного супроводу) осіб у складних життєвих обставинах та формувати психологічний висновок за результатами оцінки виконання психологічної програми (соціально-психологічної реабілітації);

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12/4
практичні	18/6
самостійна робота	60/80

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	053 Психологія	1	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	Заняття	сам. Роб
Тема 1. Теоретико-методичні основи групових форм роботи психолога. Динамічні процеси у групах.	2/1	2/1/	6/8
Тема 2. Психологічні тренінги: особливості побудови програми, аналіз ефективності проведеного заняття.	2/1	2/2	12/13
Тема 3. Методи, техніки групових форм роботи (психологічні тренінги).	2/1	4/1	10/14
Тема 4. Групи підтримки для осіб у складних життєвих обставинах. Дебрифінг. Інші види групових форм роботи	2/1	4/1	8/12
Тема 5. Тренер, ведучий психологічних груп:	2	2	8/12

особистісні і професійні вимоги.			
Тема 6. Труднощі, складні ситуації у веденні психологічних груп. Етичні принципи групової роботи.	2	2/1	8/11
Тема 7. Особливості ведення психологічних груп для учасників різних вікових періодів		2	8/10
ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Денна форма: Робота на практичних заняттях – 10 балів Тести до тем – 10 балів Практичне завдання 1 Програма тренінгу – 10 Практичне завдання 2 Проведення тренінгу – 10 балів Практичне завдання 3 - Аналіз ефективності проведеного заняття – 5 Практичне завдання 4 Особливості ведення психологічних груп для учасників різних вікових періодів – 5 балів (можна у двійках) Екзамен – 50 балів</p> <p>Заочна форма: Робота на практичних заняттях – 5 балів (присутність, обговорення вправ/технік) Тести до тем – 10 балів Практичне завдання 1 Програма тренінгу – 15 Практичне завдання 2 - Аналіз самоефективності ефективності проведеного заняття – 10 Практичне завдання 3 Особливості ведення психологічних груп для учасників різних вікових періодів – 10 балів (можна у двійках) Екзамен – 50 балів</p>
--	---

Оцінювання відбувається згідно Положення про Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <http://surl.li/wrravr>

Шкала оцінювання:

Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90 - 100	5	відмінно	A
80 – 89	4	добре	B
70 – 79	4	Добре	C
60 – 69	3	задовільно	D
50 – 59	3	Задовільно	E
26 – 49	2	Не задовільно	Fx
1- 25	2	Не задовільно	F

Вимоги до письмових робіт (практичні завдання)

Денна форма:

Практичне завдання 1 - розробка та проведення тренінгової програми.

Завдання виконується у двійках (ко-тренерство).

Вимоги до тренінгової програми (10 балів)

1. Самостійно обрати тему (в основному спрямовану на допомогу особам у складних життєвих обставинах);
2. Визначити мету, цілі (завдання) тренінгу. Цілі (завдання) мають відображати отримані учасниками результати участі у тренінгу. Мета відповідає темі (2 бали)
3. Вказати аудиторію, кількість (для кого організовано тренінг, рекомендована кількість учасників); Вказати тривалість тренінгу (не менше 2 академічних годин) та місце проведення тренінгу (1 бал)
4. Визначити методи аналізу ефективності тренінгової програми (2 бали)

5. Розробити саму програму тренінгу. Підібрати техніки, вправи, за допомогою яких відбувається реалізація завдань тренінгу.

Побудова програми тренінгу передбачає врахування основних блоків (етапів) тренінгу (5 балів):

- *Вступна частина, знайомство* – Знайомство, встановлення контакту, виявлення очікувань учасників, співвіднесення із цілями тренінгу, проговорення правил участі у тренінгу;
- *Основна частина* – власне тренінг, підбір технік, які спрямовані на реалізацію завдань та досягнення результатів.
До технік, вправ вказати мету та результат, на досягнення кого вони спрямовані, а також орієнтовну тривалість проведення
- *Завершальна частина* – підведення підсумків, зворотній зв'язок.

Вказати засоби, матеріали, шаблони тощо, необхідні для проведення тренінгу, а також вимоги до місця проведення тренінгу.

Список використаних джерел.

Практичне завдання 2 Проведення тренінгу (10 балів)- контрольна робота (ко-тренерство):

Вимоги до проведення тренінгу:

цілісність тренінгу (відповідність завдань, технік темі і цілям тренінгу);

Володіння тренерів темою;

Самопрезентація тренерів;

Наявність зв'язку тренерів із аудиторією (встановлення та підтримка контакту, відстеження динаміки групи, вплив на динаміку групи);

Наявність методів визначення аналізу ефективності тренінгу

Опора тренінгу на модель Колба;

Викристання технік різного спрямування – на знайомство, активізацію учасників, міні-лекції, руханки, індивідуальні та групові завдання тощо

Наявність наочного матеріалу, роздатків (за потреби)

Дотримання етичних принципів роботи психолога та домовленостей тренінгової групи

Зворотній зв'язок учасників тренінгу

Зворотній зв'язок тренерів – труднощі, успіхи, дотримання домовленостей та етичних принципів роботи психолога (письмово, здати)

Критерії оцінювання (аналізує викладач):

9-10 балів – тренінг проведено з урахуванням усіх перелічених вимог, тренери подали письмовий зворотній зв'язок, при оцінюванні враховано зворотній зв'язок учасників;

7-8 балів – під час проведення тренінгу враховано практично всі вимоги з незначними труднощами (у взаємодії з групою, або однотипні техніки, або недостатнє володіння тренером темою тренінгу, або не враховано потребу у наочному, методичному забезпеченні тренінгу), тренери подали письмовий або усний зворотній зв'язок, при оцінюванні враховано зворотній зв'язок учасників;

5-6 – спостерігається значне недотримання вимог, проте зберігається зміст тренінгу (проведено вправи, є певний зв'язок з аудиторією, зберігаються основні домовленості у групі), не подано зворотнього зв'язку тренерами або ж він дуже узагальнений, при оцінюванні враховано зворотній зв'язок учасників;

1-4 – не дотримано основним вимог, проведено 2-3 вправи, не має цілісної структури програми тренінгу

0 – тренінг не проведено

Практичне завдання 3 . Аналіз ефективності тренінгової програми (студенти здійснюють розгорнутий аналіз програми тренінгу своїх колег та особливості її проведення) – 10 балів.

Аналіз ефективності тренінгової програми здійснюємо 2 способами.

1. Аналіз програми тренінгу відповідно до вимог побудови тренінгу (див. Практичне завдання 1)

2. Проведення тренінгової програми:

1)Цілісність тернінгу, відповідність вправ меті та завданням

2)Взаємодія Тренера з темою та з аудиторією

- 3)Що було зроблено добре? Які вправи були ефективними?
4)Що допомогло досягти успіху?
5)Зони розвитку. Чого не вистачало?
Що можна було модифікувати?
6)Рекомендації, побажання. Які вправи, техніки можна було ще додати (пропозиції)

Критерії оцінки завдання:

Критерії оцінювання практичного завдання:

Відмінно (5 балів) – проаналізовано всі критерії за 2 способами, показники, обґрунтовано свою думку

Добре (4 бали) – всі критерії проаналізовано за 2 способами, проте недостатньо обґрунтовано власну позицію;

Задовільно (3 балів) – проаналізовано 1 способом (не всі критерії); або нема обґрунтування

Незадовільно (2 балів) – проаналізовано менше половини критеріїв

Практичне завдання 4. Особливості ведення психологічних груп для учасників різних вікових періодів (можна готувати у двійках).

Підібрати тренінгові техніки (тема – на вибір студентів, виходячи з особливостей вікового періоду) для учасників різних вікових груп.

Вимоги до завдання:

Обрати певний віковий період:

дошкільний (середній) - 5 – 6 (7) років

молодший шкільний - 6 (7) – 10 (11) років

молодший підлітковий – 10 (11) – 13 (14) років

старший підлітковий – 13 (14) – 15 (16)

Описати коротко певний віковий період особливості когнітивної, емоційної сфери (провідна діяльність, кризи, новоутворення, особливості пізнавальної, емоційної сфери, соціальна ситуація розвитку);

Підібрати техніки (3 – 4) з урахуванням вікового періоду (тема – на власний розсуд, актуальність теми – відповідно до віку).

Критерії оцінювання:

Відмінно (5 балів) – проаналізовано основні особливості обраного вікового періоду, відповідно до обраного періоду вказано тему та підібрано 3-4 тренінгові техніки;

Добре (4 бали) – проаналізовано основні особливості обраного вікового періоду з деякими неточностями, або ж не всі техніки підбрано відповідно віку;

Задовільно (3 балів) – основні особливості обраного вікового періоду проаналізовано із значними помилками, представлено менше 3 технік

Незадовільно (1-2 балів) – не відображено особливості вікового періоду, не визначено тему

0- Завдання не виконано

ЗАОЧНА ФОРМА:

Практичне завдання 1 - розробка та проведення тренінгової програми.

Завдання виконується у двійках (ко-тренерство).

Вимоги до тренінгової програми (15 балів)

1. Самостійно обрати тему (в основному спрямовану на допомогу особам у складних життєвих обставинах);
2. Визначити мету, цілі (завдання) тренінгу. Цілі (завдання) мають відображати отримані учасниками результати участі у тренінгу. Мета відповідає темі (3 бали)
3. Вказати аудиторію, кількість (для кого організовано тренінг, рекомендована кількість учасників); Вказати тривалість тренінгу (не менше 4 академічних годин) та місце проведення тренінгу (1 бал)
4. Визначити методи аналізу ефективності тренінгової програми (3 бали)
5. Розробити саму програму тренінгу. Підібрати техніки, вправи, за допомогою яких відбувається реалізація завдань тренінгу.

Побудова програми тренінгу передбачає врахування основних блоків (етапів) тренінгу (8 балів):

- *Вступна частина, знайомство* – Знайомство, встановлення контакту, виявлення очікувань учасників, співвіднесення із цілями тренінгу, проговорення правил участі у тренінгу;
- *Основна частина* – власне тренінг, підбір технік, які спрямовані на реалізацію завдань та досягнення результатів.

До технік, вправ вказати мету та результат, на

досягнення кого вони спрямовані, а також орієнтовну тривалість проведення

- Завершальна частина – підведення підсумків, зворотній зв'язок.

Вказати засоби, матеріали, шаблони тощо, необхідні для проведення тренінгу, а також вимоги до місця проведення тренінгу.

Список використаних джерел.

Практичне завдання 2. Самоаналіз ефективності тренінгової програми здійснюємо 2 способами.

Самоаналіз здійснюють у двійках ко-тренери, які розробляли програму тренінгу.

1. Аналіз програми тренінгу відповідно до вимог побудови тренінгу (див. Практичне завдання 1)

2. Загальна характеристика тренінгової програми:

1)Цілісність тернінгу, відповідність вправ меті та завданням

2)3Опора програми тренінгу на модель Колба;

Викристання технік різного спрямування – на знайомство, активізацію учасників, міні-лекції, руханки, індивідуальні та групові завдання тощо

3)Що допоможе досягти успіху у реалізації програми тренінгу?

4)Зони розвитку. 5Чого не вистачає? Що можна модифікувати?

5) Рекомендації, побажання. Які вправи, техніки можна було ще додати (пропозиції)

Критерії оцінки завдання:

Критерії оцінювання практичного завдання:

Відмінно (5 балів) – проаналізовано всі критерії за 2 способами, показники, обгрунтовано свою думку

Добре (4 бали) – всі критерії проаналізовано за 2 способами, проте недостатньо обгрунтовано власну позицію;

Задовільно (3 балів) – проаналізовано 1 способом (не всі критерії); або нема обгрунтування

Незадовільно (2 балів) – проаналізовано менше половини критеріїв

Практичне завдання 3. Особливості ведення психологічних груп для учасників різних вікових періодів(можна готувати у двійках).

	<p>Підібрати тренінгові техніки (тема – на вибір студентів, виходячи з особливостей вікового періоду) для учасників різних вікових груп.</p> <p>Вимоги до завдання:</p> <p>Обрати певний віковий період: дошкільний (середній) - 5 – 6 (7) років молодший шкільний - 6 (7) – 10 (11) років молодший підлітковий – 10 (11) – 13 (14) років старший підлітковий – 13 (14) – 15 (16)</p> <p>Описати коротко певний віковий період особливості когнітивної, емоційної сфери (провідна діяльність, кризи, новоутворення, особливості пізнавальної, емоційної сфери, соціальна ситуація розвитку);</p> <p>Підбрати техніки (3 – 4) з урахуванням вікового періоду (тема – на власний розсуд, актуальність теми – відповідно до віку).</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <p>Відмінно (5 балів) – проаналізовано основні особливості обраного вікового періоду, відповідно до обраного періоду вказано тему та підібрано 3-4 тренінгові техніки;</p> <p>Добре (4 бали) – проаналізовано основні особливості обраного вікового періоду з деякими неточностями, або ж не всі техніки підібрано відповідно віку;</p> <p>Задовільно (3 балів) – основні особливості обраного вікового періоду проаналізовано із значними помилками, представлено менше 3 технік</p> <p>Незадовільно (1-2 балів) – не відображено особливості вікового періоду, не визначено тему</p> <p>0- Завдання не виконано</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>На практичних заняттях оцінюються усні відповіді, активність у практичних завданнях, проведення окремих тренінгових технік. Поточне оцінювання здійснюється у 5-бальній шкалі.</p> <p>Критерії поточного оцінювання та самостійної роботи на занятті здійснюються за 5-бальною шкалою і відповідають загальним рекомендаціям щодо оцінювання при підсумковому контролю. Для отримання підсумкового балу за усні відповіді має бути мінімум 2 усні оцінки, рекомендовано 3-4</p>

	<p>оцінки. Загальна сума балів за даний вид роботи визначається формулою у електронному журналі.</p> <p><i>«Відмінно» (5)</i> – тему засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з матеріалом сформовані. У відповідях студента чітко простежується вміння аналізувати, диференціювати, узагальнювати інформацію, оцінювати факти, події, оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень. Студент опирається у знаннях не тільки на лекційний матеріал, але і на самостійне опрацювання теми. Студент проводить елементи тренінгу (окремі вправи, техніки).</p> <p><i>«Добре» (4)</i> тема засвоєна повністю, без прогалин. Сформовані вміння аналізувати, систематизувати, узагальнювати інформацію. Дано правильну відповідь на всі питання, можливі незначні неточності. Відповідь може носити переважно репродуктивний характер, немає цілісності у сприйнятті матеріалу, існують неточності у трактуванні понятійного апарату. Студент проводить тренінгові вправи з незначними труднощами. Студент бере участь у техніках, вправах, які проводяться на парі, дає зворотній зв'язок</p> <p><i>«Задовільно» (3)</i> -- існують прогалини у знаннях. Відповіді неповні, не чіткі, простежується невміння інтегрувати матеріал. Студент не дає відповіді на всі питання плану семінару. Студент бере участь у техніках, вправах, які проводяться на парі, дає зворотній зв'язок</p> <p><i>«Незадовільно» (2)</i> – основні питання теми засвоєні мінімально, або ж не засвоєні, відсутність вміння аналізувати, систематизувати, узагальнювати інформацію, мінімальний рівень репродуктивних знань, нема відповідей на допоміжні питання.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент допускається до екзамену, якщо виконає всі практичні та набере впродовж семестру не менше як 25 балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Екзамен. Передбачено письмові відповіді на білети. За умови дистанційного навчання (онлайн, заочна форма) екзамен проходитиме у тестовій формі на платформі дистанційного навчання d-learn.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Практичні завдання студент виконує письмово та відправляє на корпоративну пошту викладача або ж вантажить у систему дистанційного навчання.

Тести до тем виконуються у день відповідного практичного заняття або впродовж дня після практичного заняття.

Оцінювання

Студенти **заочної форми** навчання виконують всі завдання (тести до тем, практичні завдання) за **тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії**. Якщо студент заочної форми навчання **не здає завдання вчасно – зниження балів**.

Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних завдань у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації (довідки і т.д.)/

Якщо студент **здає практичні завдання із запізненням** (зокрема, вкінці курсу) без поважних причин, передбачено **зниження балів**.

Оцінювання відбувається згідно Положення про Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <http://surl.li/wrravr>

Академічна доброчесність:

Вступаючи на цей курс, студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника

Положення про запобігання академічному плагіату:

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Положення 2

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Кодекс.FR12.pdf>

Відвідування занять:

Студент має виконати всі завдання курсу. Студент, який пропустив заняття без поважних причин, не отримує бали за усні відповіді, знижуються бали за виконання практичного завдання, яке проводилось на парі. Студент, який пропустив 65% занять без поважних причин – не допускається до іспиту. Студент, який пропустив заняття з поважної причини, має право відпрацювати його.

Студенти, які навчаються за **індивідуальним графіком**, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами. Оцінки за роботу на

семінарських заняттях отримують за підготовку презентації по темі (самостійна робота) або ж підготовкою тестів до теми.

Якщо студент денної форми **пропустив усі заняття** курсу – здати дисципліну можливо шляхом проходження **повторного курсу**

Передбачено **додаткові бали** (до 4) за активну участь на семінарських заняттях чи іншу активність

Неформальна освіта:

Можливе перезарахування результатів (переведення з інших ЗВО; продовження навчання на наступному освітньому рівні або одночасно навчатися на двох освітніх програмах; продовження навчання після академічної відпустки) згідно Положення про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці <http://surl.li/anorhl>

Можливі зарахування результатів неформальної освіти цілого курсу, якщо тема, програмні результати, зміст неформальної освіти відповідають навчальній дисципліні (згідно ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <http://surl.li/equwdp>)

Можливе зарахування окремих тем чи практичних завдань (окрім завдання 1 та 2 денної форми, 1 – заочної) на основі проходження курсів неформальної освіти та наявності сертифікатів, якщо зміст неформальної освіти та кількість годи відповідають темі/практичному завданню.

Комунікація з викладачем відбувається посередництвом старости (з приводу актуальних питань), при особливій потребі в'яснити окремі питання індивідуально (які не відображені у силабусі) – через електронну пошту.

8. Рекомендована література

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf
2. Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навчальний посібник. 251с <http://surl.li/wbivfd>
3. Вікова психологія: хрестоматія [Текст]: навч. Посібник. Упоряд.: Долинська Л. В., Лисянська Т. М. та ін. Рек. МОН. К.: Каравела, 2014. 488с.

4. Гринчук О. Основи соціально-психологічного тренінгу [Текст]: навч.-метод. посібник. Ів.-Франківськ : СІМІК, 2015. 132 с.
5. Групи самопомоги: теорія і практика / Данилів Т. І., Дибайло В. Д., Мартинова Ю. Я., Маслич Б. В., Полякова К. О., Старовойтенко О. І. Київ, 2021. 70с. <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/hrupy-samodopomohy-teoriya-i-praktyka>
6. Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження) / за заг. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2020. 122 с. <https://lib.iitta.gov.ua/723324/1/posibnyk-grupovi-formy.pdf>
7. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Теорія та практика психологічних тренінгів. К.- Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 209 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721625/1/Zlyvkvov_Lukomska.pdf
8. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с. <http://surl.li/pxmmwn>
9. Методи групової роботи в системі освіти : методичні рекомендації / [П. П. Горностай, В. В. Горбунова, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, Г. В. Циганенко, Л. Г. Чорна] ; за ред. П. П. Горностая ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – К. : Міленіум, 2017. – 64 с. <https://ispp.org.ua/2020/05/25/metodi-grupovo%D1%97-roboti-v-sistemi-osviti>
10. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2./ Л. Царенко, Т. Вебер, М. Войтович, Л. Гриценко, В. Кочубей, Л. Гридковець – Київ, 2018. – 240 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>
11. Карпенко Є. Основи психотренінгу : навч. посібник. Дрогобич. 2015. – 78 с. <http://surl.li/prqeee>
12. Максименко, Д. С. Ігри та ігрові завдання для дітей раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я [Текст]: практична психологія. К. : ЦУЛ, 2018. 120 с.
13. Матійків І.М. Тренерська майстерність: теорія і практика. Практикум для тренерів: метод. посібник. Львів : СПОЛОМ, 2021. 224с.
14. Мілютіна К.Л. Теорія і практика психологічного тренінгу: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2004.– 192с.
15. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник / Вид. 2-е, стер. К.: Кондор, 2015. 469 с. <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452495>
16. Чуйко О. Основи групової психотерапії: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ. 2024. ...с. Електронне видання

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної психології